

Ստեփան Ծաղիկյան
*Հայ-ռուսական (սլավոնական) համալսարանի քրեական իրավունքի և
դատավարության ամբիոնի պրոֆեսոր,
իրավաբանական գիտությունների դոկտոր,
Էլ. հասցե՝ stepanshant@mail.ru*

Սեդա Հովհաննիսյան
*Հայ-ռուսական (սլավոնական) համալսարանի իրավունքի և
քաղաքականության ինստիտուտի քրեական իրավունքի և քրեական
դատավարության իրավունքի ամբիոնի մագիստրոս
Էլ. հասցե՝ seda.hovhannisyan98@mail.ru*

DOI: 10.53614/18294952-2022.1-42

ԿԱՇԱՌԱԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐԻ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԻՑ ԱԶԱՏԵԼՈՒ ԽՐԱԽՈՒՍՄԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Հոդվածը նվիրված է կաշառակերության վերաբերյալ հանցակազմերի ձևակերպումներում առկա խրախուսական նորմերին, որոնք նախատեսված են ոչ միայն Հայաստանի Հանրապետության, այլ նաև այլ պետությունների օրենսդրությամբ: Այն հնարավորություն է տալիս հանցավորներին կամավոր ներկայանալու, հայտնելու հանցանքի մասին, աջակցելու վարույթն իրականացնող մարմիններին բացահայտմանն ուղղված գործողություններ կատարելուն և ազատվել նախատեսված պատասխանատվությունից: Հոդվածում կատարվել է համապատասխան դրույթի վերլուծություն՝ կապված ձևակերպման հետ: Ուսումնասիրվել են տարբեր պետությունների քրեական օրենսգրքերում առկա կաշառակերության դեպքերում պատասխանատվությունից ազատվելու խրախուսական միջոցների համապատասխան նորմերը, վերլուծվել և համե-

մատվել են Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի համանման դրույթի հետ: Անդրադարձել ենք նաև քրեական նոր օրենսգրքին, որտեղ սույն դրույթը բացակայում է: Քննարկվող հարցերի շուրջ ներկայացվել են կարծիքներ և առաջարկներ՝ կապված նորմի ձևակերպման, ժամկետային սահմանափակումների վերացման և մի քանի այլ դրույթների հետ:

Հիմնաբառերը. կաշառակերություն, խրախուսական նորմ, լատենտայնություն, կամովին հայտնել, պատասխանատվություն, կաշառք տալ, կաշառքի շորթում:

Ներածություն

Կաշառակերությունն ի տարբերություն մյուս պաշտոնեական հանցագործությունների, առանձնանում է իր առավել բարձր հանրային վտանգավորությամբ: Կաշառակերություն հասկացությունն ընդգրկում է երեք տեսակ հանցագործություն՝ կաշառք ստանալը, կաշառք տալը և կաշառքի միջորդությունը: Կաշառակերության առանձին տեսակների համար օրենսդիրը նախատեսում է դրույթ, որը հնարավորություն է տալիս անձանց ազատվել նախատեսված պատասխանատվությունից, եթե իրենց կատարած արարքը այլ հանցակազմ չի պարունակում: Սակայն մենք չենք անդրադառնա առանձին տեսակների վերլուծությանը, այլ կներկայացնենք կաշառակերության դեպքերում նախատեսված քրեական պատասխանատվությունից ազատվելու հնարավորությունների մասին:

Կաշառակերությունն այն բարդ և հանրային վտանգավոր հանցագործություններից է, որն ունի խիստ լատենտայնություն, որի բացահայտումն էլ իրենից մեծ դժվարություններ է ներկայացնում: Լատենտայնության մակարդակը բավականին բարձր է, ինչին նպաստում են մի շարք գործոններ: Դա պայմանավորված է նաև նրանով, որ կաշառակերության բոլոր մասնակիցները ենթակա են պատասխանատվության և փորձում են ամեն կերպ ապահովել կատարվող կամ կատարված գործողությունների գաղտնիությունը, քանի որ երկու կողմերն էլ շահագրգռված են, որպեսզի գործողությունն ավարտվի առանց խոչընդոտների: Ինչպես նաև, տվյալ գործընթացի վերաբերյալ ցանկացած տեղեկատվության հրապարակում կարող է խոչընդոտ հանդիսանալ ցանկալի արդյունքին հասնելու համար:

Կաշառակերությունը գաղտնի հանցագործություն է, որը կատարվում է առանց վկաների և դժվար է բացահայտվում: Այդ պատճառով օրենսդիրը սահմանել է խրախուսական նորմ, որը հանցագործության բացահայտմանն ուղղված կարևոր քայլերից մեկն է: Քննարկվող արարքները բացահայտվում են հիմնականում հաղորդումների միջոցով: Հիմնականում երկու կողմերի շահերն համընկնում են, մի կողմը կաշառքի դիմաց արդյունքի է հասնում, իսկ մյուս կողմը պարզևատրվում է: Բայց, կողմերի միջև կոնֆլիկտի արդյունքում, մի կողմը բավարար արդյունքի չհասնելով կամ դժգոհ մնալով մյուս կողմից, որոշում է կամավոր հայտնել հանցանքի մասին իրավապահ մարմիններին (Цагикян, 2006, էջ 296):

Այն տարածված պրակտիկա է նաև այլ երկրներում: Այդ պատճառով սնան դրույթներ կարող ենք հանդիպել շատ երկրների օրենսդրություններում:

Մինչև 2014թ. մայիսի 16-ի կատարված փոփոխությունը խրախուսական նորմը պարունակել է երկու հիմք. «Կաշառք տվող անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե տեղի է ունեցել կաշառքի շորթում, կամ եթե այդ անձը կաշառք տալու մասին կամավոր հայտնել է իրավապահ մարմիններին» (ՀՀ քրեական օրենսգրք, 2003թ.):

Իսկ այժմ, համաձայն ՀՀ գործող քրեական օրենսգրքի խրախուսական նորմը հետևյալն է. «Կաշառք տվող անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե տեղի է ունեցել կաշառքի շորթում, և այդ անձը մինչև կաշառք տալու մասին քրեական հետապնդման մարմիններին հայտնի դառնալը, բայց հանցանքի կատարումից հետո՝ ոչ ուշ, քան եռօրյա ժամկետում, այդ մասին կամովին հայտնել է քրեական հետապնդման մարմիններին և աջակցել հանցագործությունը բացահայտելուն»:

Ինչպես նկատում ենք հիմքերն ավելացվել են, ի տարբերություն նախկինի՝ կաշառք տվող անձին քրեական պատասխանատվությունից ազատող խրախուսական նորմ նախատեսող դրույթը ենթարկվել է էական սահմանափակման, որը զգալի բարդություններ է առաջացնում հանցագործության բացահայտման գործում: Գաղտնիք չէ, որ կաշառակերության դեպքերը հիմնականում բացահայտվում են հենց կաշառք տվողների և քննչական մարմինների համագործակցության արդյունքում:

Վերը ներկայացված հիմքերից մեկը կաշառքի շորթումն է: Կաշառքի շորթում ասելով հասկանում ենք հարկադրված փոխանցել կաշառքի առարկան, որպեսզի չոտնահարվեն տվողի իրավունքներն ու օրինական շահերը: Այսինքն՝ պաշտոնատար անձը սպառնում է չկատարել այն գործողությունները, որն օրենքով պարտավոր է կատարել կաշառք տվող անձի օգտին: Հակառակ դեպքում կաշառքի շորթումը բացակայում է. Օրինակ՝ ճանապարհային ոստիկանին գումար է առաջարկում խախտում կատարած վարորդը, որպեսզի կատարված խախտումը չարձանագրի:

Մյուս կարևոր հանգամանքը կամավոր հայտնելն է կաշառքի մասին իրավապահ մարմիններին: Այն կաշառակերության խրախուսական նորմի դրսևորումներից մեկն է: Կամավոր հայտնելը, դա կաշառքի մասին իր կամքով իրավապահ մարմիններին հայտնելն է: Որպեսզի արարքը համարվի կամովին, պետք է ունենա երկու պարտադիր պայման՝ պետք է հայտնի իր ցանկությանը, այլ ոչ թե հարկադրված, և պետք է գիտակցի, որ իրավապահ մարմիններին հայտնի չէ կաշառակերության փաստի մասին: Սակայն, ըստ ՀՀ քրեական օրենսգրքի, այդ բոլոր գործողությունները պետք է կատարվեն եռօրյա ժամկետում:

Ուսումնասիրության հիմնական մեթոդներ

Կաշառակերության դեպքերում օրենսդրությունում առկա խրախուսական նորմերին ծանոթանալու, համեմատելու և եզրահանգման գալու համար կա-

տարել ենք ուսումնասիրություն, օգտվելով դիպլեկտիկայի, անալիզի, սինթեզի և իրավահամեմատական մեթոդներից:

Արդյունքները

Խրախուսական նորմեր առկա են ոչ միայն Հայաստանի Հանրապետության, այլ նաև մի շարք երկրների քրեական օրենսդրություններում: Դրանք համեմատելու համար հարկ ենք համարել անդրադառնալ որոշ պետությունների օրենսդրությունների համապատասխան դրույթներին: Դրանցից են օրինակ՝ ՌԴ-ն, համաձայն որի. «Կաշառք տվող անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե ակտիվ մասնակցել է հանցանքի բացահայտմանը և/կամ հետաքննությանը և/կամ եթե իր նկատմամբ կատարվել է կաշառքի շորթում պաշտոնատար անձի կողմից, կամ, եթե կամավոր ներկայացել և հայտնել է վարույթն իրականացնող մարմնին» (УК РФ, 1996, հոդվ. 291):

Ըստ Բելառուսի քրեական օրենսգրքի՝ «Կաշառք տվող անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե տեղի է ունեցել կաշառքի շորթում, կամ եթե կաշառք տվողը կամավոր դիմել է վարույթն իրականացնող մարմնին և ակտիվ մասնակցել հանցանքի բացահայտմանը և/կամ հետաքննությանը» (УК Беларусь, 1999, հոդվ. 431):

Ղազախստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի համաձայն «Կաշառք տվող անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե տեղի է ունեցել կաշառքի շորթում, կամ եթե այդ անձը կաշառք տալու մասին կամավոր հայտնել է իրավապահ մարմիններին» (УК Казахстан, 2014, հոդվ. 367):

Ղրղըզստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի համաձայն «Կաշառք տվող անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե տեղի է ունեցել կաշառքի շորթում, կամ եթե այդ անձը կաշառք տալու մասին կամավոր հայտնել է իրավապահ մարմիններին» (УК Кыргызской Республики, 2017, հոդվ. 328):

Ուզբեկստանի քրեական օրենսգրքի համապատասխան հոդվածն ունի նույն ձևակերպումն, ինչ Հայաստանի քրեական օրենսգրքում, սակայն ժամկետի այլ սահմանմամբ, այն է. «Կաշառք տվող անձն ազատվում է քրեական պատասխանատվությունից, եթե տեղի է ունեցել կաշառքի շորթում, և այդ անձը մինչև կաշառք տալու մասին քրեական հետապնդման մարմիններին հայտնի դառնալը, բայց հանցանքի կատարումից հետո՝ ոչ ուշ, քան երեսուսորյա ժամկետում, այդ մասին կամովին հայտնել է քրեական հետապնդման մարմիններին և աջակցել հանցագործությունը բացահայտելուն» (УК Узбекистан, 1994, հոդվ. 211):

Հետաքրքրական է նաև Էստոնիայի Հանրապետության քրեական օրենսգրքը, որը խրախուսական նորմ է նախատեսում կաշառք ստացողի համար. «Կաշառք ստացողն ազատվում է պատասխանատվությունից, եթե նա գույքը, գույքային իրավունք կամ գույքային բնույթի գործողություն ստանալուց հետո, բայց մինչև համապատասխան գործողության կամ անգործության

կատարումը ինքն ինքնական ներկայանում է վարույթն իրականացնող մարմին և գրավոր հայտնում հանցանքի մասին» (УК Эстонии, 2002, հոդվ. 164): Կաշառք ստացողի հետ կապված, գրականության մեջ քննարկվում է այն կարծիքը, որ ավելի արդյունավետ կլինի կաշառակերության դեմ պայքարում ստացողի նկատմամբ ևս կիրառել խրախուսման միջոց (Папиашвили, 1983, էջ 49, Тумаркина, 2005, էջեր 132-133): «Կաշառք ստացած անձը, ով կապված չէ կաշառքի շորթման հետ, դատարանը ազատում է պատժից, եթե նա ներկայացել է խոստովանական ցուցմունքով, չիմանալով իր կատարած հանցագործության մասին իշխանությունների իմացության մասին, ակտիվորեն նպաստել է դրա բացահայտմանը, վերադարձրել կամ փոխհատուցել է դրա արժեքը» (Постановление Межпарламентской Ассамблеи государств..., 17.02.1996):

Քննարկում

Նշված դրույթի հետ կապված, տարբեր օրենսդրական ձևակերպումներ ներկայացնելուց հետո, կատարենք մի փոքր համեմատական վերլուծություն, կապված Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում առկա նորմի ձևակերպման հետ: Գործող օրենսդրության խրախուսական նորմը ենթարկվել է սահմանափակումների, քանի որ ձևակերպման մեջ յուրաքանչյուր գործողություն թվարկվում է «և» շաղկապով, հետևաբար մի գործողությունը բավարար չէ, որպեսզի գործի այս՝ խրախուսական նորմը, այսինքն՝ անձն ազատվի պատասխանատվությունից: Ըստ նորմի, թվարկված բոլոր գործողությունները պետք է կատարվեն անձի կողմից, որպեսզի նա ազատվի քրեական պատասխանատվությունից, թվարկվածներից մեկի բացակայության դեպքում այն չի գործի: Մենք դրական ենք համարում, որ գործող օրենսգրքում՝ ի տարբերություն նախկինի, նախատեսվող գործողությունները ավելացվել են, այսինքն՝ օրենսդիրը լայն հնարավորություն է տալիս անձանց բացահայտելուն ուղղված գործողություններ կատարել և ազատվել պատասխանատվությունից: Սակայն խիստ բացասական ենք համարում, որ թվարկումն իրականացվում է «և» շաղկապով:

Կատարված վերլուծության արդյունքում, հիմնականում ոչ մի պետության օրենսդրության խրախուսական նորմում գործողությունները չեն թվարկվում «և» շաղկապով, այլ «կամ» շաղկապն է օգտագործվում, որը մեծ հնարավորություն է տալիս հանցավորներին կատարել թվարկված գործողություններից գեթ մեկը և ազատվել նախատեսված պատասխանատվությունից, եթե իր կողմից կատարված արարքն այլ հանցակազմ չի պարունակում:

Մեր կարծիքով, հաշվի առնելով կաշառակերության խիստ լատենտայնությունը, բացահայտման բարդությունները, անհրաժեշտ ենք համարում, որպեսզի խրախուսական նորմը կիրառվի թվարկված գործողությունների նույնիսկ մեկի առկայության դեպքում, և թվարկումը կատարվի «և/կամ» շաղկապներով, ինչպես, օրինակ, ՌԴ-ում:

Բացի այդ, օրենսդիրը ներառել է նաև «եռօրյա ժամկետ», որը մեր կարծիքով տրամաբանությունից դուրս է, և նման սահմանափակում չենք հան-

դիպել ուսումնասիրած երկրների օրենսդրություններում, բացառությամբ Ուզբեկստանի: Սակայն Ուզբեկստանի քրեական օրենսդրության դեպքում ժամկետը երեսուն օր է սահմանվում, որը ընդունելի է, իսկ երեք օրը շատ սեղմ ժամկետ է: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ տվյալ արարքը շատ բարդ և քիչ բացահայտվող հանցագործություն է, պետք է լուրջ վերաբերվել և մեծ հնարավորություն տալ անձանց, որպեսզի համագործակցեն և բացահայտեն հանցանքը: Առաջարկում ենք ընդհանրապես բացառել ժամկետի սահմանումը օրենսգրքում: Եթե անձը ներկայացել է կամավոր, բացահայտում է հանցանքի հանգամանքները կամ ցանկացած կերպով օժանդակում է վարույթն իրականացնող մարմիններին, ապա պետք չէ սահմանափակվել որևէ ժամկետով, քանի որ կաշառակերության ցանկացած դեպքի բացահայտում մեծ նշանակություն ունի կաշառակերության դեմ պայքարի գործում:

Կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում պարզեցինք, որ գոյություն ունի նաև խրախուսական նորմ կաշառք ստանալու դեպքում, այսինքն՝ կաշառք ստացողը կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից: Նման օրինակ է Էստոնիայի քրեական օրենսգրքը: Մեր կարծիքով այս տարբերակը ևս կարող է դրական նշանակություն ունենալ կաշառակերության բացահայտման գործում: Այսինքն՝ պարտադիր չէ, որ միայն կաշառք տվողը հայտնի կաշառքի մասին, այն կարող է անել նաև կաշառք ստացողը: Այսպիսով՝ առաջարկում ենք, որ օրենսգրքում ավելացնենք խրախուսական նորմ նաև կաշառք ստացողի համար: Այսինքն՝ այն անձը, ով վերցրել է կաշառքի առարկան, անկախ այն հանգամանքից, նախատեսվող գործողությունը կամ անգործությունը կատարել է, թե ոչ, հանցանքի մասին կամավոր հայտնելու դեպքում ազատվի պատասխանատվությունից:

Հետաքրքրական է, որ նոր քրեական օրենսգրքում նման դրույթ՝ կաշառակերության դեպքերում խրախուսական նորմ, որն ազատում է պատասխանատվությունից, նախատեսված չէ, որը մեր կարծիքով մեծ բացթողում է, հաշվի առնելով, այն հանգամանքը, որ կաշառակերության զգալի մասը բացահայտվում է հենց անձանց՝ մասնակիցների հաղորդումների հիման վրա: Գիտակցելով, որ կամավոր ներկայանալով կազատվեն քրեական պատասխանատվությունից՝ անձինք զղջալու, վախի կամ այլ շարժառիթներով ներկայանում և բացահայտում են հանցանքը: Առաջարկում ենք, որ նոր օրենսգրքում ևս նախատեսվի նման դրույթ, որը կնպաստի հանցանքների բացահայտմանը:

Եզրակացություն

Խրախուսման միջոցները այն դրույթներն են, որոնք վարույթն իրականացնող մարմինն հնարավորություն են տալիս, ցանկացած հանցագործության դեպքում, բացահայտել հանցագործությունը: Հաշվի առնելով քննարկվող հանցանքների հանրային վտանգավորությունը, բացահայտման բարդությունները, կաշառակերության մեջ այն ունի խորքային նշանակություն, ելնելով այն հանգամանքից, որ հիմնականում բացահայտվում են կաշառակերության դեպքերը կամավոր հայտնության հիման վրա, գիտակցելով, որ

կազատվեն քրեական պատասխանատվությունից: Այն տարածված մեթոդ է, և դա է վկայում արտասահմանյան երկրների օրենսդրական փորձը, որոնց մի քանիսին անդրադարձանք հողվածում: Պետք է ուշադրություն դարձնել նաև նորմի ձևակերպմանը, քանի որ ցանկացած տառ կարող է էական նշանակություն ունենալ, այն է՝ տվյալ դրույթը, որի մեջ պետք է օգտագործել ոչ թե «և», այլ «կամ» շաղկապը: Բացի այդ, վերացնել նաև այդ ժամկետային սահմանափակումները, որը չնկատեցինք այլ երկրի օրենսդրություններում: Եվ կարծում ենք, որ տվյալ դրույթների ամկայությունը պարտադիր պետք է լինի, հատկապես նման՝ դժվար բացահայտվող հանցագործությունների դեպքում:

Օգտագործված գրականության ցանկ

- Հայաստանի Հանրապետության քրեական նոր օրենսգիրք* (ընդունվել է 05.05.2021թ.): Միասնական կայք 2021.05.17–2021.05.30 Պաշտոնական հրապարակման օրը 27.05.2021 <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=153080> (մուտք՝ 17.02.22)
- Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգիրք* (ընդունվել է 18.04.2003թ.): ՀՀՊՏ 2003.05.02/25(260) Հոդ.407 <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=159328> (մուտք՝ 17.02.22)
- Постановление Межпарламентской Ассамблеи государств – участников Содружества Независимых Государств* от 17.02.1996, <http://www.iacis.ru/upload/iblock/753/019.pdf>. (մուտք՝ 17.02.22)
- Папиашвили, Ш. Г. (1983). *Проблема должностных преступлений и борьбы с ними по советскому уголовному праву и судебной практике* (По материалам Грузинской ССР): Автореф. дис... д-ра юрид. наук. Тбилиси.
- Тумаркина, Л. П. (2005). *Коммерческий подкуп*. М. *Уголовный кодекс Российской Федерации* от 13.06.1996 N 63-ФЗ (ред. от 30.12.2021) http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/ (մուտք՝ 17.02.22)
- Уголовный Кодекс Республики Беларусь* от 9 июля 1999 г. № 275-3 <https://xn--ctbcgfviccvibf9bq8k.xn--90ais/> (մուտք՝ 17.02.22)
- Уголовный кодекс Республики Казахстан* от 3 июля 2014 года № 226-V (с изменениями и дополнениями по состоянию на 10.01.2022 г.). https://online.zakon.kz/m/document/?doc_id=31575252 (մուտք՝ 17.02.22)
- Уголовный кодекс Кыргызской Республики* от 28 октября 2021 года № 127. <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/112309> (մուտք՝ 17.02.22)
- Уголовный кодекс Республики Узбекистан* (утвержден Законом Республики Узбекистан от 22 сентября 1994 года. https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1005029 (մուտք՝ 17.02.22)
- Уголовный кодекс Эстонской Республики (2001, с изменениями от 2002). https://www.legislationline.org/download/id/6462/file/Estonia_CC_as_of_2002_ru.pdf (մուտք՝ 17.02.22)
- Цагикян, С.Ш. (2006). *Противодействие коррупции в Армении*» Санкт-Петербург.

References

- Hayastani Hanrapetutyany qreakan nor orensiriq* (yundunvel e 05.05.2021). [New Criminal Code of the Republic of Armenia.]. Miasnakan kayk 2021.05.17–2021.05.30 Pashtonakan hrparakman ory 27.05.2021 <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=153080> (accessed: 17.02.22) (In Arm.)
- Hayastani Hanrapetutyany qreakan orensiriq* (yundunvel e 18.04.2003). H0–528–N. [Criminal Code of the Republic of Armenia], HHPT 2003.05.02/25(260) Hod.407 <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=159328> (accessed: 17.02.22) (In Arm.)
- Postanovlenie Mezhparyamentsoy Assamblei gosudarstv – uchastnikov Sodruzhestva Nezavisimykh Gosudarstv* ot 17.02.1996: [Resolution of the Inter-Parliamentary Assembly of States – Members of the Commonwealth of Independent States of 17.02.1996] <http://www.iacis.ru/upload/iblock/753/019.pdf> (accessed: 17.02.22) (In Rus.)
- Papiashvili, Sh.G. (1983). *Problema dolzhnostnykh prestupleniy i bor'by s nimi po sovetskomu ugolovnomu pravu i sudebnoy praktike (Po materialam Gruzinskoy SSR)* [The problem of malfeasance and the fight against them in Soviet criminal law and judicial practice (Based on the materials of the Georgian SSR)]. Avtoref. dis... d-ra yurid. nauk.Tbilisi. (In Rus.)
- Tumarkina, L. P. (2005). *Kommercheskiy podkup* [Commercial bribery]. M. (In Rus.)
- Ugolovnyy kodeks Rossiyskoy Federatsii* [Criminal Code of the Russian Federation] ot 13.06.1996 N 63–FZ (red. ot 30.12.2021). http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/ (accessed: 17.02.22) (In Rus.)
- Ugolovnyy Kodeks Respubliki Belarus'* [Criminal Code of the Republic of Belarus] ot 9.07.199 <https://xn——ctbcgfviccvibf9bq8k.xn—90ais/> (accessed: 17.02.22) (In Rus.)
- Ugolovnyy kodeks Respubliki Kazakhstan* [Criminal Code of the Republic of Kazakhstan] ot 3 iyulya 2014 goda № 226–V (s izmeneniyami i dopolneniyami po sostoyaniyu na 10.01.2022) https://online.zakon.kz/m/document/?doc_id=31575252 (accessed: 17.02.22) (In Rus.)
- Ugolovnyy kodeks Kyrgyzskoy Respubliki* [Criminal Code of the Kyrgyz Republic] ot 28 oktyabrya 2021 goda № 127 <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/112309> (accessed: 17.02.22) (In Rus.)
- Ugolovnyy kodeks Respubliki Uzbekistan* [Criminal Code of the Republic of Uzbekistan] (utverzhen Zakonom Respubliki Uzbekistan ot 22 sentyabrya 1994 goda) https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1005029 (accessed: 17.02.22) (In Rus.)
- Ugolovnyy kodeks Estonskoy Respubliki* [Criminal Code of the Republic of Estonia] (2001, s izmeneniyami ot 2002) https://www.legislationline.org/download/id/6462/file/Estonia_CC_as_of_2002_ru.pdf (accessed: 17.02.22) (In Rus.)
- Tsagikyan, S.Ts. (2006). *Protivodeystvie korruptsii v Armenii* [Combating Corruption in Armenia]. St. Petersburg.

Степан Цагикян

*Профессор кафедры уголовного права Российско-Армянского (Славянского)
университета, доктор юридических наук, профессор,
Эл. адрес: stepanshant@mail.ru*

Седа Оганнисян

*Магистр кафедры уголовного права и уголовно-процессуального права
института права и политики Российско-Армянского (Славянского)
университета
Эл. адрес: seda.hovhannisyan98@mail.ru*

ОСВОБОЖДЕНИЕ ОТ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА ВИДЫ ВЗЯТОЧНИЧЕСТВА КАК СРЕДСТВО ПООЩРЕНИЯ

Статья посвящена поощрительным нормам в формулировках состава преступлений о взяточничестве, которые предусмотрены не только законодательством Республики Армения, но и другими государствами. Наличие такой статьи позволяет преступникам добровольно сообщать о преступлении, помогать органам прокуратуры и освобождаться от ответственности. Проведен анализ соответствующего положения, касающегося формулировки. Изучены, проанализированы и сопоставлены с соответствующей нормой УК РА сходственные нормы поощрений к освобождению от ответственности по делам о коррупции в уголовных кодексах разных стран. По обсуждаемым вопросам были представлены мнения и предложения по формулировке нормы, отмене сроков и ряд других положений. В частности, автор считает, что в поощрительной норме не следует употреблять союз «или».

Ключевые слова: взяточничество, побудительная норма, латентность, добровольное волеизъявление, ответственность, взяточничество.

Stepan Tsagikyan

*Lecturer at Criminal Law and Criminal Procedure Law Chair,
Law and Politics Faculty, Armenian–Russian (Slavonic) University,
Doctor of Law, Full Professor,
Email: stepanshant@mail.ru*

Seda Hovhannisyan

*MA Student at Criminal Law and Criminal Procedure Law Chair,
Law and Politics Faculty, Armenian–Russian (Slavonic) University,
Email: seda.hovhannisyan98@mail.ru*

EXEMPTION FROM CRIMINAL LIABILITY FOR TYPES OF BRIBERY AS A MEANS OF INCENTIVE

The article is devoted to incentive norms in the wording of the corpus delicti of bribery crimes. This is stipulated not only by the legislation of the Republic of Armenia, but also outside its territory. This allows criminals to voluntarily report a crime, assist to the bodies conducting the proceedings and be exempt from liability. An analysis of the relevant provision regarding wording has been carried out. The relevant norms of incentives for exemption from liability in cases of corruption in the criminal codes of different countries have been studied and compared to the relevant norm of the Criminal Code of the Republic of Armenia. We have also referred to the New Criminal Code where this provision is absent. Opinions, proposals on the wording of the norm, elimination of time limits, and several other provisions were presented on the issues under discussion. In particular, the author believes that the conjunction “or” should not be used in the incentive norm.

Key words: bribery, incentive norm, latency, voluntary expression of will, responsibility, bribery.

Հոդվածը խմբագրություն է ներկայացվել 2022թ. մարտի 9-ին:

Հոդվածը հանձնվել է գրախոսման 2022թ. մարտի 15-ին:

Հոդվածն ընդունվել է տպագրության 2022թ. ապրիլի 21-ին: